

Razvoj knjižnic na Slovenskem od začetkov do konca 18. st.

Dr. Eva Kodrič- Dačić

Srednji vek

- Samostani na slovenskem ozemlju,
 - 6. st. Štivan pri Devinu (benediktinci),
 - 8. st. benediktinski misijonarski priorati severno od Drave (Gospa Sveta),
 - 11. st. – 13. st. samostanske knjižnice pri
 - benediktincih (Krka, Gornji Grad 1140),
 - cistercijanih (Stična 1135, Kostanjevica na Krki 1234, Vetrinjš 1142),
 - kartuzijanih (Žiče 1160, Bistra 1260, Pleterje 1403, Jurklošter 1173 oz. 1212),

Srednji vek

- 13. – 14. st.
 - križniki, dominikanci, minoriti, premostratenci, avguštinci, klarise,
 - skriptoriji: Stična, Bistra, Kostanjevica, Pleterje, Jurklošter, Žiče, Gornji Grad...,
 - najbogatejši kartuzijani in cisterijani,
 - ohranjenih 159 kodeksov,
- 15. st.
 - turški vpadi,

Grajske/plemiške knjižnice

- 14. st. Turjačani/Auerspergi,
 - 17. st. Ljubljana 1642 - 7000 zvezkov,
 - 1895 Losensteinleiten, razprodana,
- 15.st. Celjski grofje,

16. st.

- Plemiške družine: Gall, Rain,
- Cerkveni dostojanstveniki: P. Seebach, Baltazar Radlič, J. Tavčar, K. Ravbar,
- Posvetni izobraženci: Lenart Budina, Viljem Praunsperger, Baltazar Rasp...

16. – 17. st.

- Trubarjeva knjižnica (1569):
 - Trubarjeva osebna knjižnica dopolnjena z darovi protestantov (J. Dalmatina, F. Trubar, A. Bohorič, S. Krelj...), nad 1500 zvezkov,
 - 1604 ljubljanski jezuiti,
 - ljubljanski škofi - Gornji Grad,
 - 1798 licejska knjižnica,

16. – 17. stoletje

- Knjižnica jezuitskega samostana (1597-1773),
 - Protestantske knjige, Schoenleben, Pelzhoffer, Erdberg,
- Gornjegrajska knjižnica,
 - Benediktinski samostan 1140-1473, Tomaž Hren,
- Valvasorjeva knjižnica na Bogenšperku,
 - 10.000 zv. znanstvenih del, 10.000 grafičnih listov,
 - prodana,

17.- 18. stoletje

- Grajska knjižnica Erbergov,
- Knjižnica baronov Raigersfeld (Rakovec),
- Knjižnica grofov Barbo-Waxenstein,
- Zoisova knjižnica (1747-1819 nad 4000 zvezkov) naravoslovna, botanična, mineraloška dela, slavistična in slovenska

18. stoletje

- Academia operosorum 1693,
- Da se bodo počasi zbirali pripomočki, ki jih potrebujejo ljubitelji slovstva, se bo z radodarnimi prispevki akademikov napravila knjižnica, vsakomur dostopna. Nastavi se tudi knjižničar, ki bo skrbel za knjige in bo zanje odgovoren.

18. stoletje

- 1701 Semeniška knjižnica,
 - Stolni dekan Janez Anton Dolničar, škof Sigismund Krištof Herberstein, prošt Janez K. Prešeren,
 - 1721 preide v last škofije in postane semeniška knjižnica,
 - 1742 knjižničar Jožef Thallmainer (ABC in stvarni katalog),
 - 1768-1772 knjižničar Jožef Franc de Werth, 1773 knjižničar Franc Paradiso...,
 - 1802 razprodaja neteoloških knjig,

18. stoletje

- Knjižnica društva za poljedelstvo in koristne umetnosti (1767-1787),
 - Strokovna literatura,
 - Prizadevanja za ustanovitev javne knjižnice: Jakob von Hohenwart,

“ustanovitev javne knjižnice (je) najprimernejše sredstvo, ki more koristiti namenom družbe in da je taka knjižnica v vsakem oziru neobhodno potrebna za prosvetlitev javnosti”

18. stoletje

- Licejska knjižnica
 - 1774,
 - ostanki knjižnice jezuitskega kolegija, knjižnica generalnega vikarja Peera, knjižnica Raigersfeldov, knjižnica kmetijske družbe,
 - knjižnice razpuščenih samostanov: Bistra, ljubljanski diskalceati in avguštinci, Kostanjevica, Stična, Devin,
 - Linhartov predlog organizacije knjižnice 1784,
 - 1791, 1794,
 - Franz Wilde, 1803 prvi katalog knjižnice

18. stoletje

dvorna komisija za študijske zadeve

Instrukcija predpisana za vse univerzitetne
in licejske knjižnice z dvornim dekretom 30.
aprila 1778

18. stoletje

Instrukcija predpisana za vse univerzitetne in licejske knjižnice z dvornim dekretom 30. aprila 1778

- postavitve knjižničnega gradiva (signatura XIIc23)
- izdelava katalognega lista in matičnega kataloga,
- abecedni, sistematski in stvarni katalog,
- odprtost in čitalniški red,

Vprašanja

- Knjižnice na Slovenskem v 16. in 17. stoletju,
- Knjižnice na Slovenskem v 18. stoletju,
- Semeniška knjižnica,

Literatura

- Berčič, Branko. Bibliotekarska stroka in njeno uveljavljanje pri Slovencih. V : Berčič, Branko. O knjigah in knjižničarstvu. Ljubljana, 2000, str. 190-238.
- Smolik, Marijan. Semeniška knjižnica. Celje,2010.
- Žvanut, Maja. Knjižnice na Kranjskem v 16. stoletju. Zgodovinski časopis,41(1987)2,277-282.

Ustrezna poglavja iz:

- Dolar, Jaro. Spomin človeštva. Ljubljana, 1982.
- Dolinar, France Martin. Knjižnice skozi stoletja. Ljubljana, 2004.
- Bahor, Stanislav. Skriti knjižni zakladi : pisna dediščina samostanskih in cerkvenih knjižnic v Sloveniji. Ljubljana, 2009(poglavje o razvoju samostanskih knjižnic na Slovenskem).